

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америка СІМ ЦЕНТІВ Закордоном

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0887 (4-0887 / 4-4237) — Тел. У. Н. Соусу: ВЕрген 4-1016

FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ВИПРОБУВАНО МАЛУ АТОМОВУ БОМБУ ЯК ТАКТИЧНУ ЗБРОЮ

Лас Вегас, у Неваді, 28 жовтня. — Ще одну „малу“ атомову бомбу, таку, що її можна везти босвим літаком або вислати керованим стрільном, скинено з бомбардувальника ВІ-29 на Рівнині Француза, в пустелі, у віддалі 70 миль на північний захід від цього містечка. Бомбу спущено на землю з висоти кілька тисяч стій і вона вибухла в належній віддалі над землею. Така бомба призначена проти війська на полі бою і має служити для поборова ворожих армій, а не на нищення міст. Її вважають за страшливу тактичну зброю для масового вжитку „у завтрішній війні“. Час вибуху поданий в год. 7.20 Тихоокеанської смуги у неділю 28 жовтня. Її діяння охопило тільки обмежене місце в повітрі й над землею, однак треба було три години часу, щоб прочитати повітря від її радіоактивних димів. Це вже другий вибух „малої бомби“. Першу висаджено в повітря в понеділок з вейкі, високої на сто стій. Вона мала силу меншу

одної тони звичного вибухового матеріалу Т.Н.Т. і її вважають найменшою атомовою бомбою, досі придуманою. Сьогоднішня, отже друга „мала“ атомової бомба, нагадувала первісну „малу“ бомбу, скинену у Лас Вегас минулої зими, вибух якої можна було почути з віддалі 400 миль. Сьогоднішній вибух був такий ясний, що на його тлі зблило світло сонця. Це початкова вправа атомових маневрів, у якій візьмуть участь 5,000 воїнів в середині поточного тижня.

ПРОТЕСТАНТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ДРУГОЇ РЕФОРМАЦІЇ

З нагоди святкування Неділі Реформації 28 жовтня в Нью-Йорку проголосив домагання „другої протестантської реформації“ для оживлення християнства і для того, щоб не було поділу на секти, який характеризує теперішніх протестантів.

ЛАМАЮТЬ НАСИЛЬНО НЕЗАКОННИЙ СТРАЙК ДОКОВИХ РОБИТНИКІВ

Нью-Йорк. — Незаконний і небезпечний юридично морських робітників страйк однієї частини докових робітників в нью-йоркських причалах ламас насильно уряд юні під проводом Джозефа П. Райна. Коли федеральна служба посередництва прийшла до висновку, що вона нічого не може зробити, а комітет корабельних підприємств оповістав, що не відступить від постанов у контракті, як довго цей контракт має правну силу, уряд юні звернувся до поліції за допомогою при зламаний пікетової лінії, поставленої збунтованими прихильниками страйку Дж. Самсона. Ламання страйку почалося після того, як бунтарі не

послухали заклику президента Трумана повернутися до роботи. Голова юні зробив закид поліції, що вона не дає належної охорони робітникам, які йдуть до роботи, отже звернувся до поліції за більшою охороною на понеділок. Самсон заповів, що його прихильники підуть до роботи, якщо президент запевнить, що буде поділена спеціальна комісія для прослідження його закидів. У листі до президента Трумана він покликається на демократичні засади вислухання обидвох сторін. При цій нагоді він твердить, що теперішній контракт не був запропонований до ратифікації всіх відділів юні.

НЕГРИ ЗАПОВІДАЮТЬ „ПОХІД НА ВАШИНГТОН“

Синсиннаті, у стейті Огайо. — Крайня Негерська Робітнича Рада, організована як постійна організація негріванських робітників, вирішила голосувати виконати „крайній похід на Вашингтон“ 1 травня 1952 р. Народи відбулися в приватності 1,052 делегатів негріванських робітничих організацій в колишній квартирі Комуністичної партії повіту Гамптон. Організація

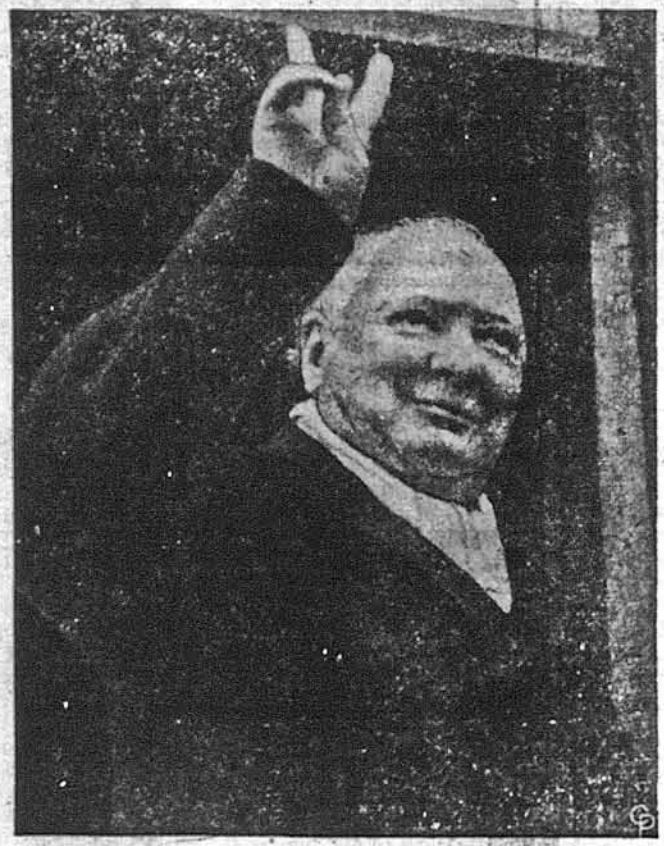
мас завести до столиці петицію з мільйоном підписів, з вимогою прав для негрів при прийманні до праці. Негриванська організація твердить, що 15,000,000 американських негрів не має нагоди до праці рівної з білими людьми і домагається від през. Трумана видання такого розпорядження, яке видає през. Рузвельт під час другої війни, щоб не робити різниці між неграми й білими.

ПЛАН 6-МІСЯЧНОГО ЗАГАЛЬНОГО ВІЙСЬКОВОГО ВИШКОЛУ

Вашингтон. — Майстерний план шести-місячного обов'язкового військового вишколу всієї фізично здібної молоді після покінчення 18 року життя впровадила Краєва Комісія Безпеки для Вправ і передала Конгресові до вирішення на найближчій сесії. Програма має на меті заповнити нації „тривалу силу“ шляхом втримування постійної громадянської резерви. На початок має бути покликаних 60,000 молоді на такі вправи, однак, коли програма буде вже налагоджена, тоді 800,000 молоді будуть вправлятися кожного року. Тому, що в першому році треба буде підготувати цілий апарат, кошти такого загального вишколу передбачено на чотири більйони, однак наступних років вони зменшаться до двох більйонів. — Передаючи оцей план під вирішення Конгресу, згадана комісія твердить, що це придумане для потреб довготривалої політики національної безпеки. Комісія признає, що при її вирішуваних виринуть великі труднощі, однак вона дораджує прийняти програму на засади „кожноточної готовості“. На чолі комісії стоїть колишній конгресмен з Нью-Йорку, Джеймс Водсворт, що перший започаткував такий план загального вишколу молоді.

В АМЕРИЦІ

- Небезпечна „мушкетер“ не переродиться від скасування заборони продажу горілки (протібіції). Про це свідчать 26 випадків смерті від горілки, зробленої незаконно по домах в місті Уїлмінгтоні, у стейті Джорджія. Поліція радить людям пити горілку в прилюдних барах.
- Відсутній від урядування податковий борювач в Брукліні, Н. Й., не подавши на податкових виказах своїх прибутків за роки 1945-1949, загальною сумою \$32,834. Його ім'я Джозеф П. Марсел.
- Група „ізраїльських співачок“ приїхала до Америки на артистичну поїздку. Їхній диригент Антоніо Праксмар. Деякі співачки грають на гітарі або гармоні.
- „Неділю Реформації“ ухвалило Краєве Товариство Свангемліно у Шікаго на знак протесту проти призначення ген. Марка Кларка амбасадором до Ватикану. Товариство охопило 34 протестантських деномінацій.
- Двадцять американських і світових організацій з'їхали до Нью-Йорку для встановлення життєвих претенсій до Німеччини за націоналістичні насильства над жидівми. Вони мають дати відповідь на заляну німецького канцлера Конрада Аденауера, що Німеччина залядає жидів відшкодування. Конференція відбувається при закритих дверях.

ВІНСТОН ЧЕРЧИЛ ЗНОВУ ПРИ ДЕРЖАВНОМУ СТЕРНІ В АНГЛІЇ, 76-літній головний архітект англійської перемоги в другій світовій війні, домагається про свою нову перемогу у виборах, відіє руку до традиційного свого прапору, складаючи пальці в бучку „М“ — на знак „історії“.

ЧЕРЧИЛ І ЙОГО „СТАРА ГВАРДІЯ“ ЗНОВУ ПРИ ВЛАДІ В АНГЛІЇ

Лондон. — Після минулої перемоги консервативів у виборах, Вінстон Черчилль і його „стара гвардія“ знову перебрали в свої досвідчені руки владу в Англії. Негайно після проголошення вислуду виборів, доперішній лейбурістський прем'єр Клемент Атлі зголосив королеві Юрсії, який вилує після важкої операції легенів, відставку лейбурістського уряду й король безпосередньо після того уповноважив провідника консервативів, Вінстона Черчила, — створити новий уряд. Черчилль, що має тепер 76 років та який вже врятував Англію з найгіршої кризи в другій світовій війні, був запрошений на пост прем'єра та проголосив склад свого уряду, до якого в більшості увійшли члени його „старої гвардії“. Сам Черчилль, крім прем'єрства, перебрив теж міністерство оборони. На інші міністерські пости іменовані: — Ентоні Іден — міністер закордонних справ і голова Палати Громад, Річард Остен Болтер — канцлер скарбниці, інші члени уряду — лорд Вултон,

маркіс Сейлсбері, сер Дейвід Максвел Файф, Олівер Літлтон, сер Волтер Монктон (міністер праці), та лорд Ізмей. — Кінцева підсумки англійських виборів дали такий результат: на всіх 625 послів в Палаті Громад консерватисти здобули — 320 місць, лейбурісти — 293, ліберали — 6, і незалежні 3 місця, тоді, як три інші ще не вирішені. Хоча ліберали не прийняли консервативної пропозиції щодо участі в уряді, — проте вони заповняли, що піддержуватимуть уряд Черчила в „усіх справах, що будуть в інтересі нації“. Згідно з теперішнім станом консерватисти мають всіх 27 голосів переваги над лейбурістами та 18 голосів над всіма партіями. Найважливіший пост в новому консервативному уряді, крім Черчила, займає Іден, що крім міністра закордонних справ є спікером Палати Громад. Його теж вважається наступником Черчила на випадок, якщо б той з будь-яких причин відступив з активного політичного життя.

ПРЕДСТАВНИКИ ПОНЕВОЛЕНИХ МОСКВОЮ НАРОДІВ ЗАПРОШЕНІ ДО УЧАСТИ В УКРАЇНСЬКІЙ МАНІФЕСТАЦІЇ В НЬО ЙОРКУ

Нью-Йорк. — Представники багатьох поневолених Москвою народів зголосили свою готовність взяти участь у великій українській маніфестації проти комуністичного і російського імперіалізму та за визволення України, заповідженій в Нью-Йорку, в Мангеттен Сентер, на 11-го листопада ц. р., — поінформовано минулої п'ятниці представників українських організацій метрополітального Маніфестаційного Комітету. На нарадах, якими проводить голова Комітету Д. Галиччя, голови пропагандивної, організаційної та програмової комісії склали звіт зі своїх підготовки до маніфестації, що з великою інтензивністю ведеться в самому Нью-Йорку та в сусідніх громадах. Нав'язано контакт з представництвами білорусів, вірменів, козаків, магометанських груп, естонців, латвійців і литовців, албанців, болгарів, чехів, словаків, сербів, хорватів, мадярів, румунів та інших і більшість з них виявили свою готовність взяти участь в маніфестації. Приявні на нарадах представники Ньюарку, Джерзі Сіті, Пасейку, Петерсона, Врукліна та інших громад поінформували про підготовку до маніфестації на місцях. У віддалених громадах, як Ньюарк

та інші, замовляється окремі автобуси для організованого переїзду на маніфестацію до Нью-Йорку. Усі представники підкресливали необхідність, щоб всі організації метрополітального округу взяли якнайбільш масову участь в маніфестації й обов'язково з прапорами. В програмі маніфестації, крім виступу визначних українських і американських представників, візьме участь чоловічий хор „Думка“. Маніфестацію відкрив і нею проведити голова Маніфестаційного Комітету Д. Галиччя. Ціль маніфестації запис в англійській мові голова УККомітету, проф. Лев Добрянський. Ще не усталено всіх промовців. Це не всі запрошені дали свого відповідь, за винятком

700 учасників проти-комуністичної маніфестації в Нью-Гейвен

Нью-Гейвен. — Коло 700 українців стейту Коннектикат маніфестувало тут минулої неділі проти російського і комуністичного імперіалізму та за визволення України. Маніфестація була скликана стейтовою українською організацією. Її започаткував молитовно о. Діан Баландюк з Гартфорду, відкрив її голова стейтової організації А. Маланчук, передаючи дальший провід народже-

ДАВНІ ТРУДНОЩІ В ПЕРЕГОВОРАХ В КОРЕЇ

Справа демаркаційної лінії зупиняє прогрес в нарадах; Червоні відступили від домагання встановити лінію на паралелі.

Токіо, 29 жовтня. — В малій корейській місцевині Панмунджон продовжувались передучора вчора наради військових підкомітетів альянтської і комуністичної делегації на мирних переговорах, але ще й досі не досягнуто жадного конкретного результату з тій самій справі, що зупиняма попередні наради та виникла після їх відновлення, а саме, в справі демаркаційної лінії, на якій мало б наступити перемир'я. Деякою зміною в цьому питанні є відступлення комуністів від свого попереднього домагання, щоб демаркаційна лінія була встановлена на 38-ій паралелі, — давньому штучному кордоні між альянтською південно-корейською республікою та комуністичною північною частиною Кореї. Комуністи тепер „принципово“ погоджуються на встановлення демаркаційної лінії здовж фронтової лінії, але виникла нова трудність щодо точного означення цієї фронтової лінії. Обі комісії, альянтська і червона, ризикують в цьому випадку на приблизно 1,000 квадратних миль терену, бо альянти і комуністи мають претенсії до тій самої території. Проте, в повідомленнях комуністичних кореспондентів та комуністичної радіовислуди в Пейніні в останніх днях висловлюється багато оптимізму щодо можливостей порозуміння. Кореспонденти і пейнінські радіо часто висловлювали офіційні заяви про тенденції комуністичного коштавання. На вчорашніх нарадах члени обох комісій сиділи над мапами та намагались повести лінію, на якій тепер боряться їхні воїни. Комуністична лінія на мапі — проходить в поодиноких місцях три й більше миль на південь від тій, яку визнавали альянти. З альянтського боку стверджується, що в поодиноких випадках обі сторони можуть оправдати мати претенсії до того самого терену, бо практично він є „ліній“ і по ньому воцями патрулюють одні і другі відділи. Вслід за комуністичним оптимізмом відносно можливостей вислуду переговорів, деякий оптимізм висловлюється теж в альянтських коментарях, хоча альянти вже навчилися ставитися з великим застереженням до комуністичних „поступок“, за якими найчастіше криються нові непередбачені труднощі.

АЛЯНТСЬКІ ВІЙСЬКА „УВИРАЗНЮЮТЬ“ ФРОНТОВУ ЛІНІЮ В КОРЕЇ

Токіо. В тому самому часі, як альянтська і комуністична делегації на переговорах в Панмунджон не можуть погодитися щодо лінії, по якій тепер перебігає фронт, альянтські воїни вчора намагались „увизначити“ ту лінію, головно на 40-мильній центральній ділянці фронту, здобуваючи коло сто нових ворожих бункрів та нові стратегічні позиції. Впродовж цієї акції доходило до запеклих боїв, але червоні не могли встоятися перед сильним напором альянтських військ, піддержуваних танками, важкою артилерією та

приматією теж авіацією. Ворожі втрати в цих боях вносили в поодиноких випадках 15% складу ворожих боєвих частин. Вчора вже восьмий день з черги продовжувались над Північною Кореєю повітряні бої, як ворожі турболітаки намерно намагались перешкодити альянтським бомбардувальникам в їх стратегічно бомбардуванні ворожих воєнних об'єктів. В повітряних боях, в яких звало участь коло 200 ворожих і альянтських турболітаків, один ворожий літак був збитий, а другий важко пошкоджений. Альянти не мали жадних втрат.

ДИПЛОМАТИ В МОСКВІ ДОБАЧУЮТЬ „ВІДКРИТІ ДВЕРІ“ ДЛЯ ПЕРЕГОВОРІВ

Москва. — Закордонні дипломати в предстваники в столиці СРСР, хоча й зажди дуже обережні в інтерпретації совєтського становища до поодиноких подій, — все ж таки добачують даліше в Совєтському Союзі „відкриті двері“ для евентуальних нових переговорів між Совєтами і Заходом для відпрудження теперішнього міжнародного положення. — До такого висновку приходять дипломати на підставі совєтських коментарів — відносно вислуду останніх виборів в Англії та перемоги консервативів з Вінстоном Черчилом на чолі. Москва, як це виявляється в редакційних статтях совєтської преси, вважає, або щонайменше каже своєму населенню вважати, що лейбурісти програли вибори тому, бо не додержали своїх обіцянок щодо налагодження стосунків та співпраці із Совєтським Союзом, натомість „запродалися“ амеріканським імперіалістам“. В дипломатичних колах це коментується як нагай, що Кремль не мав нічого проти того, як новий англійський уряд намагався б дийти до порозуміння з Москвою. Це висноситься теж із зміни совєтського відношення до нового англійського прем'єра, якого раніше ніколи не названо без додатків в роді „підпалювача війни“, а тепер називається „Містером Черчилом“.

ГАРИМАН ОБИМАЄ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЧУЖИНОЇ ДОПОМОГИ

Вашингтон, 28 жовтня. — Президентів дорадник, В. Аверел Гариман, приїхав сьогодні в Париж, щоб стати на чолі програми для фінансової й військової допомоги чужим країнам в сумі \$7,329,000,000. Він і секретар повітряних сил Тамес К. Філеттер, повернувшись швидко з нарад організації Північно-Атлантичного Пакту. Гариман складе присягу в середу на своєму новому пості, що його створив Конгрес при ухваленні чужинної допомоги. Він відмовився сказати репортерам щонебудь про свої спостереження в Європі, виправдуючи себе тим, що має наперед скласти звіт президенту. Раніше Гариман був амбасадором до Росії й до Британії, потім секретарем торгівлі і представником Плян у Маршалі в Європі. — Філеттер, як секретар повітряних сил, відвідував в Європі повітряні бази. Він сказав у Філарделфії, що нова атомова зброя, яку випробує Америка, при-

несе революцію у військових винаходах, однак остеріг, що це не „матичні прилади“, які причинились би до зменшення військових витратків.

АМЕРИКАНСЬКІ СПЕЦІАЛІСТИ КОНЦЕНТРУЮТЬ УВАГУ НА МОРСЬКИХ БАЗАХ В ЕСПАНІЇ

Мадрид. — Тут в поінформованих колах вважають, що американські військові спеціалісти, які в останньому робили перегляд можливостей для будови і розвитку американських військових баз в Іспанії, рекомандуватимуть з вєрнення головної уваги на морські, а не авіаційні бази. Це становище підкитоване до деякої міри теж відношенням еспанського уряду, який не радо погодився б на те, щоб військові бази в глибині еспанської території були під зарядом американського персоналу. Тому американці, правдоподобно, самі займуться розбудовою морських баз в Іспанії, а щодо авіаційних баз — вони признають відповідні фонди на їх розбудову та передають їх самим еспанцям.

кого уряду, який не радо погодився б на те, щоб військові бази в глибині еспанської території були під зарядом американського персоналу. Тому американці, правдоподобно, самі займуться розбудовою морських баз в Іспанії, а щодо авіаційних баз — вони признають відповідні фонди на їх розбудову та передають їх самим еспанцям.

ЕГИПЕТ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО МОБІЛІЗАЦІЇ

Каїро. Єгипетська Державна Рада ухвалила вчора план генеральної мобілізації людської сили та покликання до військової служби всіх чоловіків у віці від 18 до 50 років, на випадок війни, або воєнної загрози. В плані передбачено теж встановлення „Високої Воєнової Ради“ з прем'єром Нагас Пашою на чолі. Рішення державної Ради під час відпустки парламенту, яке це справа має стася тепер, вимагає тільки потвердження Ради Міністрів і стас правосильним. Хоча в офіційній заяві сказано, що справа мобілізації була на порядку Ради вже надовго перед теперішньою кризою, проте в західних дипломатичних колах не скривається переконавання, що вчорашнє ухвалення того плану має безпосередній зв'язок з теперішнім англо-єгипетським конфліктом в справі Суезу і Судану, та що воно зв'язане з тим конфліктом міжнародної кризи не тільки не злагодію, але навпаки, серйозно загострює її. З поінформованих джерел заявляють, що єгипетський уряд приспішить переведення мобілізаційного закону в життя, щоб бути приготованим „на кожний розвиток“.

В СВІТІ

- Французький міністер закордонних справ, Роберт Шуман, виступив в одній промові надію, що Вінстон Черчилль, прийшовши знову до влади в Англії, продовжуватиме свої колишні зусилля для об'єднання європейських країн.
- Іранська поліція зробила несподіваний наскок на тасну головну квартиру комуністів та захопила важливі тасні документи. Кільканадцять осіб було заарештованих.
- Югославський уряд повідомив, що вперестріжці з болгарськими комуністичними напасниками на прикордонному югославському території — був вбитий один югославський воїк.
- Італійські міністери праці, промислу і торгівлі, приготували п'ятирічний план збільшення продукції та боротьби проти безробіття.
- Німецькі комуністичні речники Кремля заявляють, що Совєтський Союз готов піти на „компроміс“ для досягнення своєї головної мети — „об'єднання“ Німеччини.
- До Парижа прибув шеф американських морських операцій, адмірал Феттелер, щоб „висловити свій респект ген. Алленгаверну та відновити свої старі знайомства“ — як він заявив представникам преси.

СВОБОДА UKRAINIAN DAILY

UKRAINIAN newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Відновлені переговори в Кореї

Після трьох місяців перерви, минулого тижня остаточно відновлено в Кореї альянсько-комуністичні розмови в справі перемир'я. З цим тут і там, відзначили знову голоси оптимізму, що вкінці таки пощастить домовитися та припинити дальше кровопролиття. Але вже після двох днів нарад оптимістичні надії почали зникати, уступаючи місце давній безнадійності.

Історія корейських переговорів відома менш від історії корейської війни. Переговори почали в липні після того, як совєтський представник в ОН, Яків Малік, вигорівся, що комуністи ефемерно могли помиритися. Альянти вихилили тої думки і переговори почалися. Початково встановлено порядок нарад, обі сторони погодилися на те, що не заторкуватимуть політичних справ і обговорять тільки військову сторіну замірення, після чого мала б відбутися окрема політична мирова конференція. Проте, справа опинилася на „мертвій точці“, як прийшлося висловити демаркаційну лінію, на якій мало б наступити завершення зброї. Комуністи домагалися, щоб ту лінію визначили на 38-ій паралелі, що правила за сучасний кордон між альянською південною і комуністичною північною частинами Кореї перед комуністичною агресією. В тому часі альянти на східному секторі фронту вже стояли коло 30 миль на північ від паралелі. Вони обстоювали, що сама паралель немає жадного іншого, крім символічного значення і тому домагалися встановлення демаркаційної лінії на тодішній фронтівній лінії.

На цьому розмови перервано, бо комуністи відмовилися від них, обвинувачуючи альянти за порушення неутралітної зони довкола місця переговорів, що тоді велася в Каесоні. На всіх закидуваннях ім дванадцять порушень, альянти призналися до двох, вказуючи брехливість та безпідставність інших. Тоді почалися знову конференції зв'язкою, що тривали повних три місяці, аж минулого тижня усталено нові передумови переговорів, відновлюючи їх тим разом в малій цілком знищеній місцевині Панмунджоні, коло вісім миль на схід від Каесонга та в половинні дороги між комуністичною і альянською фронтівними лініями. Наряди відновлено над тою самою справою, на якій їх перервано: над справою демаркаційної лінії.

В першому дні відновлених нарад альянти представили новий план демаркаційної лінії, бо й обставини змінилися й альянти посунули кілька миль далше на північ. В новому проєкті альянти запропонували встановити „компромісову“ демаркаційну лінію, приблизно від 38-мої паралелі на заході, вигнутим на північ луком напонах країн до Японського моря. І альянти і комуністи мали б в такому випадку відступити приблизно по 200 квадратних миль своєї території, встановлюючи здовж лінії широку на чотири кілометри „нічию зону“.

Пропозиція альянтів була відносно поміркована, зокрема, як думати про останні альянські перемоги на фронті. Але комуністи вона аж ніяк не задовольнила. Навпаки, вони рішучо відкинули її, домагаючись встановлення такої лінії вже навіть на паралелі, але в деяких місцях ще майже 50 миль на південь від неї. Справа опинилася знову на „мертвій точці“ й не відомо чи, коли й як її можна буде зняти з тої „точки“.

Вміжчасі, над північною Кореєю в щораз більшій кількості появляються ворожі літаки. Всі вони совєтського виробу, а американці мають докази, що теж із совєтською залогою. На фронт теж невпинно пливе совєтська зброя, а в останньому наспіло сенсаційне повідомлення, що в комуністичному

Іван Кедрин.

ЗЛІ ЗВІЧАЇ

командуванні в Кореї вже сидять теж інтерновані Совєтами після другої світової війни гітлерівські генерали, з маршалом Фердинандом Шернером на чолі.

Звичайно, сьогодні було б ще передчасно пересуджувати відновлені переговори в Кореї. Але одне можна з цілою певністю твердити, що коли б навіть сталося таке чудо і в Кореї наступило перемир'я, то з комуністичного боку воно було б подумане не на те, щоб припинити кровопролиття і не для миру, але тільки для ефемерної нової передкишки та для кращої підготовки для нової агресії, без різниці на те, де і в якій частині світу вона мала б наступити. Всі „перемир'я“ з комуністами можуть бути тільки хвилими тактичним маневром, але справжній мир може бути тільки тоді, як більшовизм буде зметений з лиця землі.

М. В. Дольницький.

„Україна під окупацією ОН“

Американський журнал „Колір“ з 27 жовтня присвятив ціле число уявному світові та оглядові майбутнього третьої світової війни „якої ніхто не хоче“. В працях 34 авторів редакція намагалася дати повну картину перебігу цієї війни і описати початок відбудови на території сьогодишнього ССР. І хоч ці звіти і описи уявні, то проте вони писані після довгих студій визначними авторами і насправді пророчо передбачають події, які дійсно можуть трапитися. В редакційній передовиці „Не бажана війна“ висловлена ціль видруккування цього, найважливішого в історії публікацій, журналі: заапельовати до Сталіна і людей його оточення та остерейти їх перед наслідками нової війни. Виходить, редакція вірить наївно, що подібні осто-

роги можуть мати будь-який вплив на пляні Кремля. Увесь матеріал цього числа журналу читається незвичайно легко і цікаво: різноманітний матеріал, картини і малюнки спіралють враження, що ця третя світова війна дійсно відбулася, і що ми є свідками перемоги над ССР.

В уяві авторів третя світова війна, не спровокована Заходом, вибухне, в год 1,58 європейського часу, в суботу, 10-го травня 1952 року. Безпосередньо причиною вибуху цієї війни буде спроба совєтських агентів вбити югославського вождя Тіта, інвазія Югославії сусідніми комуністичними державами і відкинення американського домагання, зверненого до ССР, перервати наступ на Югославію. Рішення переходять до ОН, які більшістю голосів встановляють піти з поміччю Югославії. Так розгоряється третя світова війна, що має тривати до 1955 року, полинивши за собою величезне знищення, жах і руїну. Американські літаки атакують атомовими бомбами Смеданск, околицю Вієнці, Умані, Варшаву і Севастополь, Владивосток і Петропавловськ. ССР займає частину Аляски, атакує кораблі на морях, Червоною Армією займає частину вільної Європи і атакує Близький Схід. Перші совєтські атомові бомби падають на Лондон, бази ОН, Дітройт, Нью Йорк, атомові устаткування в Герфорд біля Вашингтону. Американці скидають атомові бомби над Москвою, очайдушним рейдом нищать запас совєтських бомб в Уралі, парашутистами перекидають підпольним рухом поза залізною завісою зброю і воєнний матеріал. ССР займає ще більше території, війська ОН евакуюють Корею. Російські емігранти політики та діячі і підпільники інших національностей спускаються на парашутах в глибину совєтської території. В 1954 році Захід починає успішні протинаступи, совєтська армія починає відступ на всіх фронтах, при кінці 1954 року один відділ ОН займає Варшаву, інші входять на територію України. 1955 рік приносить розвал ССР і окупацію сателітських держав і України. Тимчасова окупаційна Команда ОН відкриває свою головну квартиру в Москві.

ім'я якогось власного конструктивного пляну і не в ім'я відповідальності за працю на нових рейках, а тільки і виключно для того, щоб там „бути“, щоб похвалитися успіхом „опанування“ установи. Старше громадянство не мало тоді досить відваги й енергії боротися з отими злими звичаями і йшло по тій лінії, що її прийняла і вищезгадана Комісія Матка на одних недавніх Загальних Зборах в Америці: шукала злагоди, шукала компромісів в ім'я згоди в сімейній і в ширшій громаді, бо злі звичаї дістали, видно, право громадянства, як засіб здобувати такі „успіхи“ — входили в Управу установ не для їх добра, а для задоволення своєї сатисфакції.

Українське громадянське життя на еміграції — при всіх велетенських осягах головно в ділянках організаційній та культурній — аж кишило від прояви злих звичаїв. Чи не поволіна або й більше громадської енергії пішло або на проявляння їх або на боротьбу з ними, марновано енергію, затроювано атмосферу, шпарпано нерв. Відповідальні діячі американсько-українського життя знали про це і лякалися, щоб із еміграції не занесено сюди, в Америку, злих звичаїв. Про позитивні й конструктивні сторінки нової імміграції, як колективної, нічого й казати: вони на кожному кроці видні й очевидні. Проте множаться прояви також злих звичаїв, що їх досі тут не було. І тому треба бити на сполох. Автор цих рядків своєю вдачею є людина компромісів і завжди був та с-за всіми доцільними компромісами: ціле наше життя — це один компроміс, і неспричинено злими звичаями в її житті, в усьому підході до деяких проблем!

Злі звичаї почали були заводитися в Галичині в останніх передсвоєтських роках. Тамішні Загальні Збори таких центральних установ, як „Рідна Школа“ чи „Просвіта“, ставали ареною жалюгідних вигуків і „двішнеруфів“, пустих опозиційних промов, позбавлених будь-якої конструктивної думки, боротьби проти заслужених для установи діячів та за переведення до Управи „своих“ людей. Не для праці, не для поправки установи, не в

пеку від злих звичаїв та організовано і послідовно з ними на кожному кроці борються. Бо злі звичаї — це нещастя для кожного колективу, — для родини, громади, народу, держави. Старинний Рим, що колись володів усім світом, розлетівся, коли спорохіяв внутрі від злих звичаїв і став лежати здобичком германських племен. Злі звичаї королівської Франції Бурбонів не дозволили перейти в час реформ, які могли б зупинити революцію, що кров'ю залила першу Францію і потім, у наполеонських війнах, всю Європу. Злі звичаї шляхетської Польщі завинили в її трьох розподілах, бо зробили її слабкою і бездарною. Росія (і всі підбиті нею народи) платять по нинішній день за злі звичаї царського режиму, що просякали від двору Романових починаючи і на поліцейських участках кінчаючи. У відродженій Польщі Пилсудський виправдував свій збройний переворот у травні 1926-го року потребою боротьби за злими звичаями, що загроздили з вини таких партій, як ендешька чи „Піст“, і шукаючи „моральних іпоподербилий“: лихо тільки, що злі звичаї, як кожне зло, дуже зарозливі, і також табір пілсудчиків, куди масово манджали всякі карієристи, сам став теж прихильником і розсадником злих звичаїв, так, що історики стоять нині перед проблемою: Чи Польща зазнала катастрофи у вересні 1939 року виключно лиш з вини німецького збройного г'ястука, чи з власної внутрішньої слабости, чи політичної злими звичаями в її житті, в усьому підході до деяких проблем!

Злі звичаї почали були заводитися в Галичині в останніх передсвоєтських роках. Тамішні Загальні Збори таких центральних установ, як „Рідна Школа“ чи „Просвіта“, ставали ареною жалюгідних вигуків і „двішнеруфів“, пустих опозиційних промов, позбавлених будь-якої конструктивної думки, боротьби проти заслужених для установи діячів та за переведення до Управи „своих“ людей. Не для праці, не для поправки установи, не в

П. Заярський СЕРГІЙ ЄФРЕМОВ (До 75-ліття з дня народження)

1) 18 жовтня ц. р. минуло 75 років з дня народження Сергія Олександровича Єфремова. Серед найвидатніших українських діячів — Сергій Єфремов займає одно з найперших місць. Визначний науковець — заступник президента Української Академії Наук до 1929 р., блискучий літературний критик, громадсько-політичний діяч, талановитий публіцист, видатний державний діяч, один із організаторів Української Центральної Ради, заступник голови УІР, член Уряду Української Народної Республіки, — щирий український патріот, безмежно виданий українській національній справі, людина надзвичайної душевної краси, що за свої високі моральні якості був прозваний совією української нації. — С. Єфремов став першою жертвою більшовицького терору і насильства в 1929 році, коли боль-

го справив Гоголів „Тарас Бульба“. Усна народна творчість, зокрема казки та пісні народні також мали надзвичайно великий вплив на С. Єфремова. Довгими зимовими вечорами він любив слухати оповідання з уст селян і селянок. А влітку він цілими днями був у товаристві селянських хлопців на полі, на пасовиську, на баштані. На 12 році Сергій віддалився до духовної школи в Умані, в якій він учився 5 років. Тут же він познайомився з творами українського письменства, які остаточно оформили його національну свідомість. У 1891 році Єфремов вступив до Духовної Семінарії в Києві. Допитливий юнак знайшов тут невичерпний матеріал до читання і з захопленням став читати твори світової та української літератури. Українські книжки діставав він із підпільної бібліотеки семінарії. Єфремов у цей час брав діяльну участь у семінарській українській громаді. Знайомство з О. Кониським, І. Н. Левчицьким — ще більший інтерес викликало до рідної літератури. Твори Панааса Мирного, Нечуя-Левицького, Свидницького, Франка, публіцистичні праці М. Драгоманова, галицькі журнали

„Зоря“, „Правда“ та інші — все це були найулюбленіші книжки Єфремова, що зробили великий вплив на нього. В 1896 р., не закінчивши курсу Єфремов змушений був покинути семінарію з репутацією — політично неблагочинної людини“. На другий рік, склавши іспит зрілості при І. Київській гімназії, Єфремов вступив на Юридичний Факультет Київського Університету, який і скінчив у 1901 році. Почав писати С. Єфремов ще на шкільній лавці з 1893 року. Перші твори його були белетристичні, з 1895 року вони друкувалися в галицьких журналах: „Дзвінок“, „Зоря“, „Правда“ тощо. Та незабаром С. О. цілком присвятив себе літературній критиці та публіцистиці. А пізніше з'явилися і поважні наукові праці з історії українського письменства та з історії українського політичного і національного руху. З другої половини 90 років С. Єфремов був постійним і найпродуктивнішим кореспондентом українських періодичних видань: „Записки Наукового Товариства ім. Шевченка“, „Літературно-Науковий Вісник“, „Київська Старина“, „Громадська Думка“, „Нова Громада“,

„Рада“, а пізніше „Україна“, „Записки Історико-Філологічного Відділу Української Академії Наук“, „Література“ та багато інших. За царських часів, коли над українським словом тяжіли люта забораона, С. Єфремов видав надзвичайно цінну Антологію нової української літератури „Вік“ (1902) — три томні якої становили збір кращих зразків українського письменства з біографіями письменників. Цей альманах у той час замінив відсутню історію української літератури. Перед революцією 1917 року С. Єфремов видав багато цінних творів української літератури з гуманістичними статтями і під своєю редакцією (Глівів, Гребінка, Котлярський, Толбачик, — Свидницький та інші). Після грунтового студіювання творчості Котлярського, М. Шапкерича, Гребінки, Куліша, Квітки-Основ'яненка, Ганни Барвінок, Шевченка, Свидницького, Нечуя-Левицького, Франка, Толбачика, Коцюбинського та інших, — С. Єфремов написав систематичний курс історії української літератури, що вийшов у кількох виданнях. Останнє двомовне видання 1924 р. має також до-

датковий розділ про українське письменство післяреволюційної доби. Із найвидатніших монографічних праць, виданих окремими книжками, особливою увагою заслуговують праці про Франка, Н. Левчицького, П. Мирного, М. Коцюбинського і І. Толбачевича. (Деякі з них і зараз є в продажу в „Сурмі“). Гарячі публіцистичні статті С. Єфремова були скеровані на боротьбу проти російських шовіністів Шульгіна, Савенка і Ко, а також на пропаганду визвольних ідей українського національного відродження. Чимало статей було скеровано проти російської чорної сотні і проти єврейських погромів. Одночасно з науковим, літературним та публіцистичною діяльністю С. Єфремов проводив і активну політичну діяльність: в 1905 році він був організатором української радикальної партії, пізніше радикально-демократичної. Перед війною 1914 р. С. Єфремов був організатором і керівником ТУП („Товариства Українських Поступовців“). За свою активну політичну діяльність, скеровану проти Москви, він не раз був заарештований і переслідуваний. За часів Української Республіки в Україні (примильники Православної Церкви, які

(Закінчення на сторони 3)

Державності С. Єфремов був одним із найвидатніших учасників державного будівництва Української Народної Республіки. В перші роки більшовицького панування С. Єфремов був заарештований органами ЧК і тільки після енергійного втручання Української Академії Наук був звільнений з-під арешту. С. Єфремов був односторонньо обраний дійсним членом Української Академії Наук і її віцепрезидентом. Двадцять років — це був час найпродуктивнішої і найціннішої наукової праці С. О. Редакційна і науково-дослідна праця академіка Єфремова провадилася в Комісії новітнього українського письменства та в різних інших Комісіях УАН. За цей час С. Єфремов написав велику кількість розвідок, наукових статей з історії української літератури, нових монографічних праць, а також перелив надзвичайно цінну науково-редакційну працю, редагуючи наукові журнали та видання класиків української літератури. (Продовження буде).

„ПЛАСТ — НАША ГОРДИСТЬ І МРІЯ...”

(3 нагоди 40-літнього ювілею)

Українська пластова молодь, а з нею й усе українське громадянство, святкуватиме цього року 40-літній ювілей організації „Пласт”.

Ювілейні свята не лише держав, чи інституцій, організацій, чи товариств, але й важливіших родин та одиниць — це нагода, в більш-менш святковій обстановці поглянути на пройдені шляхи, відмітити в ньому додатні й від’ємні моменти — на тій основі — створити моральний, а деколи й матеріальний баланс праці, турбот, осягів, чи недоліків.

Здати баланс такої виховної організації, як „Пласт”, а до того за, який довгий програт часу, — це нелегка річ, у короткий, інформаційний статті.

Пластові народини припадають на осінній час 1911 р., коли то його англійський побратим вже добре „стояв на ногах”, маючи за собою 3-літній життєвий досвід і то в своїй рідній державі, під проводом старого й досвідченого волака, Бейдена Пауела*, що згодом став світовим батьком „скав’тінгу” всіх культурних народів.

Виховна підстава пластових організацій у світі — а дуже незвичайна відхилення — та сама. Її мета — самовиховання молодого покоління на бістроумних, характерних, дисциплінованих, фізично й морально здорових членів даної нації, пригтованих до різних життєвих обставин.

Глибока віра й беззастрешня любов до батьківщини, повна абстиненція від алкоголю й нікотину, а любов до добра, краси і правди доповнюють елементи пластового самовиховання серед усіх членів пластової організації.

Ці найцінніші прикмети характеру правдивих майбутніх джентльменів зачинає присвоювати собі пластова молодь по невеличких гуртках своїх ровесників, під незаметним проводом і впливом своїх старших друзів виховників.

Вже від перших днів пластування, з рішучою консеквенцією, вимагають від себе взаємно жовтодзюбената точності не лише в поведінці на сходинах, але й у виконванні найдрібніших навіть доручень, праць, — відвідування школи, церкви тощо, бо „Пласту” відзначається точністю — каже один з перших пластових законів.

Коли впродовж молодих літ аж до юнацтва точність стане незмінною прикметою пластуна, то вона остаточно вже його власністю на ціле життя. Коли від дитинства пластуна виділяють, з рідної волі, релігійні практики, чи може він стати в старшому віці безвірником, чи хоч би попасти в індуферентизм у релігійних справах?

Коли далі пластуна цітує свою молодість проведе в беззастрешній любові до своїх батьків, виховників, провідників, своїх приятелів-друзів, коли щодня при звичаються виконувати самі добрі вчинки, а уникати всього того, що в розумінні пересічної людини носить на собі знамя зла, коли пластуна зрозуміє вже вартість матеріальних дібр у житті людини й стане ошадним, але не скуперцем, коли з літами пластуна зрозуміє, що „праця єдина з немолоді нас вирве”, що „лише в єдності сила народу”, що лише „в своїй хаті своя правда, і сила і воля”, то чия та пластова молодь не наповнює серце наших гордістю й надією на краще майбутнє?

В нових умовах, в нових країнах, пластова організація, серед несе сприятливіх життєвих обставин і членів, виказує сьогодні не меншу життєздатність, не меншу діяльність і осяги, чим у попередніх літах.

Набуття власної домівки в Детройті на приміщення пластової централі, купно „Нового Сокола” в виді кількох десятків акрової фарми з лісом і озерами на літні пластові табори-стрічі, — це найкращий доказ повного утвердження й жертвенності пластового братства, що, — хоч розпорощене по всіх континентах світу, становить і далі одну сім’ю, живе і далі є тим самим ідеями, високо й бадьоро несе в Майбутнє побіч пластових знамен також і „стрілецькі традиції, їхне добре ім’я, воляцьку мораль і громадянські чесноти”, що їх, у виді стрілецької грамоти-заповіту, передав Пластовому Юнацтву Голова Братства УСС-ів, Д-р Никифор Гіряк, в Міттенвальді, в Баварії в дні 1. листопада 1948 р., в 30-літній річницю Листопадового Зриву до державного самостійного життя ЗОУНР.

Пройдений уже 40-літній шлях „Пласту” незвичайно важкий і становить сьогодні графічну лінію небувалих піднесенень і спадів.

По 2-літній організаційній зусиллях (1911-1914) діяльність „Пласту” майже зовсім припиняється із завоювання 1-ої світової війни. Значна частина пластових організацій-опікунів, а то й звичайних пластуна в старшому віці, пішла в ряди УСС-ів „братів визволяти”, а чимало з них приносило в жертву Марсові своє життя на різних воєнних полях боїв, на непереступних верхах рідних Карпат і чужих, негрівливих Альп. По 1. листопада 1918 р.,

й зовсім переривається, щоб по якомусь часі, серед знову нових життєвих умовин, почати й наново з тим більшим завзяттям і самопосвятою, чим більша небезпека загрожувала нашім молоді з усіх сторін. Наш молодий доріст, не маючи в чужих країнах свого рідного довідкилля, часто занедбаний навіть своєю ріднею, зданий не раз на лихий виховний вплив великоміських вулиць, не раз і цілими днями перебуваючи поза „рідним домом, повільно й послідовно затрачує почуття прив’язанія до всього, що рідне й дороге.

„Пласт”, зареєстрований уже з днем 25. липня 1950 р., поширив рямці своєї виховної діяльності на всю українську молодість, а головна його увага — звернена тепер — у першу чергу — на збереження молоді від злих впливів та створення для неї, поза пластовими літніми таборями, таких середовищ у часі шкільного року, де вона мала би спомогти, в крузі своїх друзів-однолітків, у товаристві досвідчених пластових виховників, духово й фізично кріпшати та пригтовуватися до грядучих історичних подій, що з невимовною konieczністю — зближаються до нас з дня-на-день.

Наше громадянство все і всюди високо цінувало пластову виховну працю серед молоді, здаючи собі справу з того, що, яка наша молодь, така й будучина нашого народу.

Та наш погляд, на 40-літню виховну працю „Пласту” виказував би значну прогалину, коли — при цій нагоді — не віддано б належної уваги, а з тим ширшого признання й глибокої подяки одному з тих подвижників пластової ідеології та невинному робітничо-виховникові, а від квітня 1924 р. пластовому провідникові — професорові Серверію Леницькому, а разом з ним і сотням інших заслужених виховників і пластових працівників, гордікців нашого народу.

„Україна під окупацією ОН”

(Закінчення зі сторони 2)

уважають, що патріарх Сергій повинен бути володарем Росії), „Старі Визначі” (секта), — „Слуги Бога” (які проти призвищ), Партия Протиників ношення одягу, Есперантисти, — Павловичі. Вичисливши всі ці партії і „партії” Кестлер пише, що... Росія має медовий місяць демократичного життя! Виборці, тупі люди, більшість з них голосують „да” (це все діється в Україні, в Харкові!) на всі вичислені в виборчому листку, групи. Це спричиняє уневажнення 50-70% відданих голосів. Перемого в виборках мають монархісти і українські сепаратисти та Селянська Партия.

Ісакович, перекладчик відіграв в Харкові визначну роль. На запит, за яку партію голосував, відповідає: Павловичів. „Виборці” виказали найкраще правильність собачої теорії — Павловича. Коли дати собачі кілька серій електричних шоків і при кожному шоківі вдари в гонг, по якомусь часі, — сам удар гонга приводить собаку до конвульсій. Подібно — як скажем росіянинові „виборці”, він кричить „да”.

Із Слов’янського звіту Оксана Касенкіна, яку українці уважали свідомою українкою. Вона пише, що вискакуючи з вікна совєтського консуляту літо 1948 року, мала постанову не вертатися до Росії. Та сьогодні, пише ця „українка”, — кожний повен сподіванок щодо цієї Росії. Обов’язком всіх відоміх росіян, каже далі вона — з допомогою в відродженні країни. Перебуваючи на українській території і в українському оточенні, вона пише, що росіяни все це переживають велике потрясіння.

Інший автор, зв’язуючи з Полтавою, дає наголос своїм статті „Нова Росія”. В Полтаві зустрічає він робітників, які в своїй дурності думають, що кожний американець потрапить на правити кожну машину і що кожний з них був знайомий з Фордом. Волтер Вінчел, американський відомий журналіст, в

ЮВІЛЕЙ ДУХА

У СІМДЕСЯТЛІТТЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ”

(Закінчення).

Допри створення виховної системи, що її треба було вміти протиставити у виховній постанові обов’язуючої в чужій державі, намагалася „Рідна Школа” заповнювати всі прогалини, що в різний час різно зазначувалися серед українського народу. Було замало української інтелігенції — „Рідна Школа” творила середні школи. Не було в Австрії ані одної жіночої школи вищого типу, а польська шкільна адміністрація відказалася творити їх для українського жіноцтва, коли освіта жінок кінчалася на 8-класових початкових школах (т. зв. „виділових”), — „Рідна Школа” почала перша творити рідні жіночі школи як загально-освітні, так і практичні. Щоб стягнути здібніших сільських елементів до середніх шкіл, — творила для нього по містах спільні гуртожитки під назвою „Бурса”. Десять-тисяч інтелігентів, між ними чимало видних, провідників, — завдячували своє ставлення український народ завдячував тим інтелігентам не одне велике діло. Найшла на полях в їхній державі манія польщення (отже українських) полос при допомозі, польської школи, при чому треба було нищити українське шкільництво, — „Рідна Школа” почала масово оснувати українські приватні школи й виховні заведення, при чому народ учився боротися за своє право. Після відродження села, приїшла з українського боку черга опанувати спільні міста. Тоді „Рідна Школа” творила свої фахові й ремісничі школи, щоб дати змогу здоровому й свідомому сільському елементові осідати в містах і заповнювати їх українськими „середнім станом”.

Та не тільки оснувала „Р. Шк.” по потреби власні школи, але й обороняла існуючі державні українські школи перед переорієнтуванням польсько-австрійської, а згодом польської влади та вела провід у боротьбі за українську національну школу на українській землі, за її зміст і форму. Пригадайте б от хоча б славний т. зв. „шкільний публіцист” в Польщі на основі державного закону з 1924 р. про організацію шкільництва в Польщі. „Р. Шк.” кинула перший раз 1925 р. клич: „Українські батьки, вносите масово й організовано вимагати законом „заяви” за українською школою!” Поверх 600 тисяч батьків послухали того поклику. В державному апараті настав заколот. Селяни домалася посвідок на свої „заяви”. І цілий уряд числив „заяви”. Аж один староста вправ на помисл — зважити „заяви” на ваги й видати посвідку на кілограми. І знов біда — відкликни, широкий відгомін обурення у пресі, інтерпретації парламентарів у союми. Вже й не гадувати б, скільки влада налягалася наших селян — то для ствердження власноручності підпису чи інших даних, то за підбурювання”, то за протидержавну роботу (!) і т. п. Але це все народ пережив. Проти неправних рішень влади — знов відклики, відгук у пресі, в союми й поза межами Польщі, у світі. Так тягнулося й не скінчилося цілий божий рік, а тут новий „публіцист”. Три роки так повторювалося. Виник президент держави постановив декретом, що „шкільний публіцист” можна переводити лише що сім років. Виждала „Р. Шк.” того часу й давав у 1937 р. тим самим законним способом допоминатися за українською школою. Але влади було вже то забаргато й вирішила, що „Р. Шк.” не має права займатися такими справами й загрожила розв’язанням товариства. Рада в разі — й „Р. Шк.” ніби то перадала цілу акцію українській Парламентарній Репрезентації варшавського союму, а сама вела її далі у своїх бюрах. Такі піжмурки тягнулися аж безпосередньо до Другої Світової Війни.

А вже в організаційній діяльності залишила „Рідна Школа” просто неперевершені зразки. Без найменшого розрачунок на якунебудь матеріальну користь, народ об’єднувався для чисто духових справ, клав для них невимовні добровільні жертви, зносив адміністраційні переслідування, тюрми й грошові кари.

Траплялися добродії з різних шарів українського суспільства, що як справжні меценати жертвували „Р. Школі” своє нерухоме майно, як от Кардинал Сильвестер Сембратович, Митрополит Гемфрей Шептицький, пані Альбіна Якович з Станиславова, п-і Войкевичева Павліна з Калуша, поштовий урядник з Тернополя Теодор Топорович, о. Нестор Рудницький з Яблониці, учителька з Бучача Ольга Дубіна, директор школи зоз Збаража Андрій Шеліга, селяни — Дмитро Дуда з Романівки, Тома Кашубинський з Белза, Ксеня Микитин з Темедрівки, Марія Сенків з Калинівщини та багато інших. Деякі, як от судовий радник з Дрогобича, Осип Бучацький, залишив „Р. Школі” цілу спадщину в ювеліях, емеритованих директор школи Василь Волошинський свою бібліотеку 8158 томів для філії в Яворові (зросла в 1939 р. до 15.077 томів).

Допомога для „Р. Школи” йшла від української еміграції з різних країв Європи, Півн. Америки, з Африки (Єгипет, Туніс, Алжир), з Азії (Китай, Ірак, Зелений Клин) та з Південної Америки (Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай). Подух „Р. Шк.” сягав і до тих країв. В своїх останніх піддержувала „Р. Шк.” в еміграції українського духа, заохочувала організувати українські школи, давала практичні поради, чи це було в Кракові, Варшаві, Відні, Аргентині, Бразилії чи Зеленому Кліні. Своїми дитячими виданнями клала „Р. Шк.” основи під дикі бібліотеки — в Славонії, Хорватії, Босні, Бельгії, Німеччині, Франції, Аргентині й Зеленому Кліні.

В удержанні „Рідної Школи” йшла особлива заслуга теж американські українці та їхні організації. Вони вміли оцінити просто революційну роботу „Рідної Школи” під плащиком культури, піддержували її швидко, в деяких роках декількома тисячами (разом біля 150 тисяч, про що пор. статтю Льва Ясічука „Староукраїнським оком на українську еміграцію в Америці”, у Пропагандній Книзі КНС-у”, стор. 365—380). Найвища жертвенність для „Р. Шк.” з Америки припала в роках, коли українську еміграцію відвідали окремі висланники „Р. Школи”. Першим з них був у 1909 р. д-р Семєн Демидчук, а другим (двократно) в 1929 і 1932 рр. автор цього огляду. Найбіль-

шим меценатом „Р. Школи” з американських установ був „Український Народний Союз” та „Об’єднання Українських Організацій в Америці” (предтеча Українського Конгресового Комітету). Без тієї видатної допомоги особливо з Америки „Рідна Школа” не могла б розгорнути своєї роботи на ту ширину в тому часі, коли в Рідному Краю за збірку на поміч „Рідній Школі” попадали люди в тюрму, або пускалися на таке охайніше діло, як проливання зібраних грошей, коли їх польський поліцей хотів відібрати.

Ця скромна й дуже загальною згадка давала б не то, що неповний образ про існування Рідної Школи на Західних Українських Землях, але була б просто невдячністю теперішнього покоління, коли б шкодуючи місця в часописі не згадали хоча б тих найважливіших ентузіастів і в різних напрямках її діяльності тудишників. Деякі з них найшли своє місце в Злучених Державах під сучасну пору, деякі в інших закордонських, чи й європейських краях, а багато з них уже померло. Крім названих уже деяких принагідно були ще: д-р Микола Шухевич, д-р Кость Левинський, проф. Михайло Грушевський, Никифор Даниш, Гнат Павлюк, Ляль Бірюкович, д-р Мирон Коновалець, о. митрат Олександр Вазюк, о. ігумен Северин Бараник ЧСВВ, о. Модест Пелех ЧСВВ, д-р Осип Маковей, проф. Богдан Лепкий (голова Кружка Р. Шк. у Кракові), п-і Олена Кисилівська, п-і Блянка Баранова, п-і О. Стефанів-Дашкевичева, Іван Герасимович, д-р Михайло Росляк, д-р Микола Рибак, о. Микола Вояківський з Вп. Дружину, Іван Олексин, Михайло Галілей, д-р Іван Лемішка, д-р Юліян Кордюк, інж. Андрій Мудрик і багато-багато інших.

Зубросна в непохитну віру в силу народу й доцільність своєї дії, наділена особливим довір’ям всього українського загалу, осягнула подвиг злочинних чужих суспільств, могла була до цих пір „Рідна Школа” захопити справу українського виховання виключно у свої руки. В теперішню пору — у величавих шкільних будинках „Рідної Школи” розпаплюються замасковані гасітелі духа, що намагаються виховати новітніх яничарів. Та ми переконані, що це пуста витрата сил, доки ще живе покоління навіяне духом „Рідної Школи”. Було б найкращим завершенням 70-літнього ювілею цієї установи, коли б українці по всіх землях, на яких осіли, почали планово будувати скріплені храм виховання рідної молоді, осінуючи його духом безсмертної „Рідної Школи”.

Вступайте в члени У. Н. Союзу

УВАГА! ВЕЛИКИЙ ДІТРОЙТ!
ФЕДЕРАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ СТЕПТУ МІШГЕН З ОСІДКОМ У ДІТРОЙТІ

повідомляє, що:

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

відбудеться її заходом:

В НЕДІЛЮ, 4. ЛИСТОПАДА 1951

година 2:30 пополудні
В АВДИТОРІИ CHADSEY HIGH SCHOOL
при вул. Мартін, близько McGraw

У ПРОГРАМІ: Промови — д-ра Петра Вільямова (по українськи) і адв. Івана Панчука (по англійськи), сольспіви — Степан Корольович-Павлович і Дмитра Атаманя, відомий від давніх літ піонер українського співу і української сцени в Америці, мистецька гра піаністки Наді Дачук, декляції і виступ славної Капелі Вандурств ім. Тараса Шевченка під управою В. Божика.

На свято запрошені: Губернатор стейту Мішгін М. ВІЛІЯМС і наша рада міста МАРІЯ В. БЕК.

Українські Громадяни метрополі Дітройт! Закликаємо Вас вшанувати своєю масовою участю героїчний Листопадовий Зрив українського Народу в дні 1-го листопада 1918-го року за Волю України! Листопадове Свято — це всеукраїнське свято, тому хай нікого не забаркає на ньому! Хай кожний українець і кожна українка своєю приязністю звелачують це історичне свято!

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у США

В НЕДІЛЮ, 4-го ЛИСТОПАДА 1951 Р.

о 1-ій год. 30хв. для в приміщенні Американського Історичного Товариства 170 Централь Парк Вест між 76 і 77 вулиць.

відбудеться:

УРОЧИСТА КОНФЕРЕНЦІЯ УВАН

з нагоди 110-річчя з дня народження МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ДЕННИЙ ПОРЯДОК:

1. Відкриття. 2. Проф. Ф. Мозлі: „М. Драгоманов і Європейська Співність”. 3. Проф. С. Драгоманов: „М. Драгоманов і англосаксонський Світ”. 4. Д-р Ів. Лисич-Рудницький: „М. Драгоманов в розвитку української політичної думки”.

Долад собсем „8 evening” до зупинки 81 стр.

ВСТУП ВІЛЬНИИ. Управна УВАН у США

ПОДЯКА

Цим скромним шляхом хочу висловити найсердечнішу подяку Управі Літ. Мист. Любоу, Об’єднанню Жінок-Українок, дорогим батькам моїх любих учнів, представникам духовництва, культурно-мистецьких і громадських організацій нашої Метрополі, як рівнож всім громадянам які наділяли свої побажання і тим які ласково зволили прийти і вшанувати мій 25-тї літній ювілей.

ВАЛЕНТИНА ПЕРЕГЛАВЕЦЬ.

JOIN THE TAKE-IT-NE SAVING PLAN BY BUYING U.S. SAVINGS BONDS EVERY PAY DAY

Back to the FUTURE

ПРИЙМАЄТЬСЯ ЗАМОВЛЕННЯ НА НЕДІЛЬНЕ ВИДАННЯ „СВОБОДИ”

НОВИЙ ТИЖНЕВИК ЛІТЕРАТУРИ, МИСТЕЦТВА І КУЛЬТУРИ

Український Народний Союз, виконуючи постанову свого Головного Уряду, внісеному на рекомендацію Редакції „Свободи” на річних нарадах в березні цього року, плянує почати з днем 1-го січня 1951-го року видавання недільного числа „Свободи”, як окремого тижневіка літератури, мистецтва і науки. Тижневик буде ілюстрований та виходитиме під редакцією окремої Колегії, до участі в якій будуть запрошені найвідатніші українські культурні, мистецькі і наукові сили в цій країні і закордоном.

Передплата на тижневик встановлено дуже низьку, щоб тільки могли покрити найконечніші основні кошта видавництва. Вона вноситься:

1. Для членів УНСоюзу і передплатників щоденника „Свобода”: річно — \$3.75; піврічно — \$2.00; чвертьрічно — \$1.25.

2. Для нечленів і передплатників щоденника: річно — \$5.00; піврічно — \$2.75; чвертьрічно — \$1.50.

Поодинокое число в продажу коштуватиме 12 центів. Покищо — приймаються тільки самі замовлення, без грошей.

Тільки вивовніть подане внизу зголошення, витіть його та перешліть на адресу „Свободи”.

До: SVOBODA, P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

ЗАМОВЛЕННЯ

Прохаю зарухувати мене до передплатників тижневіка літератури, мистецтва і культури, що має повиятись як окреме недільне видання „Свободи” від початку 1952-го року. Передплата на тижневик зобов’язуюся вислати негайно, як він почне повиятись.

(Вивовніть по-англійськи!)

Ім’я і прізвище _____
Адреса: _____ (№ & Street) _____ (City) _____ (State)
_____ (Date) _____ (Signature)

